

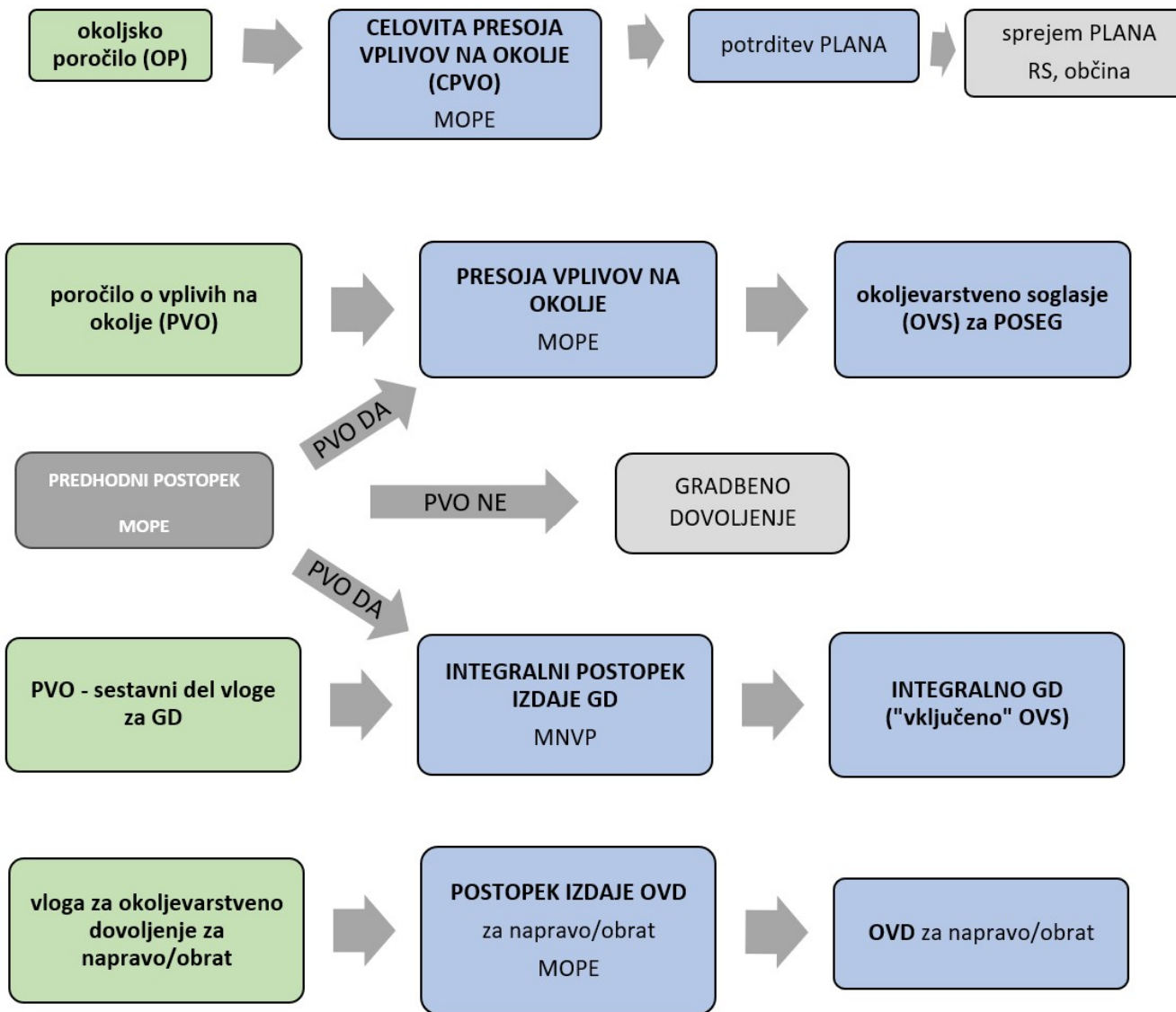

Okoljske presoje in načelo DNSH

Margita Žaberl, GIGA-R d.o.o.

30. januar, 2024

- Okoljsko presojanje na različnih nivojih (ZVO-2, GZ-1, ZUreP-3, ZVO-1, ZON)
- NAČELO DNSH - Do No Significant Harm
- KREPITEV PODNEBNE ODPORNOST

Okoljsko presojanje na različnih nivojih

- **Zakon o varstvu okolja (ZVO-2) – celovita presoja vplivov na okolje (CPVO), presoja vplivov na okolje (PVO), predhodni postopek (PP)**
- Zakon o urejanju prostora (ZUreP-3) - CPVO
- Gradbeni zakon (GZ-1) – integralno gradbeno dovoljenje (IGD)
- Zakon o ohranjanju narave (ZON)
- Zakon o vodah (ZV-1)
- Področne, branžne uredbe

Presojani dejavniki in vplivi – v POROČILU O VPLIVIH NA OKOLJE (PVO), vlogi za PP

- tla
- vode
- zrak (emisije, imisije)
- vonjave
- **podnebje (blažitve podnebnih sprememb, prilagajanja podnebnim spremembam)**
- hrup
- vibracije
- odpadki
- svetloba
- elektromagnetno sevanje
- radioaktivno sevanje
- krajina
- kulturna dediščina
- tveganje za okoljske in druge nesreče
- prebivalstvo in zdravje ljudi
- biotska raznovrstnost, naravne vrednote in presoja sprejemljivosti vplivov posega na varovana območja
- **Dodatek: Presoja sprejemljivosti vplivov izvedbe planov in posegov v naravo na varovana območja**

NAČELO DNSH - Do No Significant Harm

6 OKOLJSKIH CILJEV DNSH – projekt ne sme škodovati bistveno naslednjim okoljskim ciljem:

1. Blažitev podnebnih sprememb
2. Prilagajanje podnebnim spremembam
3. Trajnostna raba in varstvo vodnih in morskih virov
4. Krožno gospodarstvo vključno s preprečevanjem odpadkov in recikliranjem
5. Preprečevanje in nadzorovanje onesnaževanja zraka, vode ali tal
6. Varstvo in ohranjanje biotske raznovrstnosti in ekosistemov

Tehnične smernice za uporabo „načela, da se ne škoduje bistveno“ v skladu z uredbo o vzpostavitvi mehanizma za okrevanje in odpornost (30 str.), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A52021XC0218%2801%29> (v nadaljevanju tudi TS)

Uredba o vzpostavitvi mehanizma za okrevanje in odpornost določa, da noben ukrep v načrtu za okrevanje in odpornost ne bi smel privedi do bistvene škode okoljskim ciljem v smislu člena 17 uredbe o taksonomiji (2), (3). V skladu z uredbo o vzpostavitvi mehanizma za okrevanje in odpornost bi morala ocena načrtov za okrevanje in odpornost zagotoviti, da je *vsak ukrep (tj. vsaka reforma in vsaka naložba)* v načrtu v skladu z „načelom, da se ne škoduje bistveno“ (4).

Opombe:

(2) Glej člen 4a („Horizontalna načela“) uredbe o vzpostavitvi mehanizma za okrevanje in odpornost (ki določa, da se z mehanizmom za okrevanje in odpornost lahko podpirajo le ukrepi, pri katerih se spoštuje načelo, da se ne škoduje bistveno) ter člena 15 in 16 („Načrt za okrevanje in odpornost“ ter „Ocena Komisije“) (ki nadalje določata, da bi morali načrti za okrevanje in odpornost pojasniti in biti ocenjeni glede na to, „kako naj bi načrt zagotovil, da noben ukrep za izvajanje reform in naložb, vključenih v načrt, ne bo bistveno škodoval okoljskim ciljem v smislu člena 17 Uredbe (EU) 2020/852 („načelo, da se ne škoduje bistveno““).

(3) Uredba o taksonomiji se nanaša na Uredbo (EU) 2020/852 o vzpostavitvi okvira za spodbujanje trajnostnih naložb z vzpostavitvijo sistema klasifikacije (ali taksonomije) za okoljsko trajnostne gospodarske dejavnosti.

(4) V „smernicah za ocenjevanje instrumenta“, priloženih uredbi o vzpostavitvi mehanizma za okrevanje in odpornost, so določene številne smernice za ocenjevanje, na podlagi katerih lahko Komisija oceni predloge načrtov za okrevanje in odpornost, ki jih predložijo države članice. Komisija mora v skladu s smernicami pri vseh merilih za ocenjevanje iz člena 16(3) uredbe uporabiti ocenjevalno lestvico z razponom od A do C. Merilo za ocenjevanje (d) pojasnjuje, da ima Komisija za oceno skladnosti z načelom, da se ne škoduje bistveno, na voljo samo dve možni oceni, in sicer A, če noben ukrep v načrtu za okrevanje in odpornost ne bo bistveno škodoval okoljskim ciljem, in C, če eden ali več ukrepov bistveno škoduje okoljskim ciljem (v smislu člena 17 („Bistveno škodovanje okoljskim ciljem“) uredbe o taksonomiji). Navedena priloga določa, da načrt za okrevanje in odpornost ne izpolnjuje zadovoljivo meril za ocenjevanje, če ima vsaj eno oceno C. V takem primeru Komisija načrta ne more potrditi.

TS: vse **ukrepe** je treba obravnavati v okviru ocene skladnosti z načelom, da se ne škoduje bistveno, čeprav je za nekatere **ukrepe** ta ocena lahko poenostavljena

Nekateri ukrepi imajo lahko po zasnovi omejen vpliv *na enega ali več okoljskih ciljev*. V tem primeru lahko države članice predložijo kratko utemeljitev za navedene okoljske cilje in vsebinsko oceno skladnosti z načelom, da se ne škoduje bistveno, usmerijo v okoljske cilje, na katere bi lahko ukrepi bistveno vplivali.

reforma trga dela : reforme npr. energetika, promet, ravnanje z odpadki, industrija

V vsakem primeru bodo morale države članice opredeliti in utemeljiti, katerega od šestih okoljskih ciljev uredbe o taksonomiji ukrep podpira, ter dokazati, da ukrep ne škoduje bistveno preostalim okoljskim ciljem.

TS govori o ukrepih oz. reformah, ko gremo na konkreten projekt v okviru ukrepa/reforme, govorimo o projektu; princip presoje z vidika načela DNSH pa je podoben.

Ko pri konkretnem projektu govorimo o *omilitvenih ukrepih* za posamezen okoljski cilj DNSH.

1. Faza presoje vpliva projekta z vidika načela DNSH - 1 del kontrolnega seznama –opredeli se, za katere od šestih okoljskih ciljev je potrebna vsebinska ocena skladnosti ukrepa z načelom, da se ne škoduje bistveno.

Del 1 kontrolnega seznama TS

Navedite, za katere okoljske cilje v nadaljevanju je potrebna vsebinska ocena skladnosti ukrepa z načelom, da se ne škoduje bistveno.	Da	Ne	Utemeljitev, če ste izbrali odgovor „Ne“.
Blažitev podnebnih sprememb			
Prilagajanje podnebnim spremembam			
Trajnostna raba ter varstvo vodnih in morskih virov			
Krožno gospodarstvo, vključno s preprečevanjem odpadkov in recikliranjem			
Preprečevanje in nadzorovanje onesnaževanja zraka, vode ali tal			
Varstvo in ohranjanje biotske raznovrstnosti in ekosistemov			

Če v tabeli 1 odgovor „ne“, je treba v desnem stolpcu *na kratko utemeljiti (?)*, zakaj za okoljski cilj ni potrebna vsebinska ocena skladnosti ukrepa z načelom, da se ne škoduje bistveno, na podlagi enega od naslednjih primerov:

- ukrep zaradi svoje narave nima predvidljivega vpliva na okoljski cilj, ki bi bil povezan z neposrednimi in primarnimi posrednimi učinki ukrepa v njegovem življenjskem ciklu, ali pa je ta vpliv nepomemben ter se zato v zvezi z zadevnim ciljem šteje za skladnega z načelom, da se ne škoduje bistveno;
- ukrep se spremlja kot podporni ukrep cilju v zvezi s podnebnimi spremembami ali okoljskemu cilju s koeficientom 100 % ter se kot tak šteje za skladnega z načelom, da se ne škoduje bistveno, za zadevni cilj;
- ukrep „bistveno prispeva“ k okoljskemu cilju v skladu z uredbo o taksonomiji in se kot tak šteje za skladnega z načelom, da se ne škoduje bistveno, za zadevni cilj.

2. Faza presoje vpliva projekta z vidika načela DNSH - opredeli se, za katere od šestih okoljskih ciljev je potrebna vsebinska ocena skladnosti ukrepa z načelom, da se ne škoduje bistveno

Del 2 kontrolnega seznama

Navedite, za katere okoljske cilje v nadaljevanju je potrebna vsebinska ocena skladnosti ukrepa z načelom, da se ne škoduje bistveno.	Da	Ne	Utemeljitev, če ste izbrali odgovor „Ne“.
Blažitev podnebnih sprememb			
Prilagajanje podnebnim spremembam			
Trajnostna raba ter varstvo vodnih in morskih virov			
Krožno gospodarstvo, vključno s preprečevanjem odpadkov in recikliranjem			
Preprečevanje in nadzorovanje onesnaževanja zraka, vode ali tal			
Varstvo in ohranjanje biotske raznovrstnosti in ekosistemov			

<p>(ii) povzročil bistvene neučinkovitosti pri neposredni ali posredni rabi naravnih virov ⁽¹⁾ v kateri koli fazi njihovega življenjskega cikla, ki jih ne zmanjšujejo ustrezni ukrepi ⁽²⁾, ali</p> <p>(iii) bistveno in dolgoročno škodoval okolju z vidika krožnega gospodarstva ⁽³⁾?</p>		
<p><i>Preprečevanje in nadzorovanje onesnaževanja:</i> ali se pričakuje, da bo ukrep znatno povečal emisije onesnaževal ⁽⁴⁾ v zrak, vodo ali tla?</p>		
<p><i>Varstvo in ohranjanje biotske raznovrstnosti in ekosistemov:</i> ali se pričakuje, da bo ukrep:</p> <p>(i) bistveno škodljiv za dobro stanje ⁽⁵⁾ in odpornost ekosistemov ali</p> <p>(ii) škodljiv za stanje ohranjenosti habitatov in vrst, vključno s tistimi, ki so v interesu Unije?</p>		

(4) Onesnaževalo pomeni snov, vibracije, toploto, hrup, svetlobo ali drugo onesnaževalo v zraku, vodi ali zemlji, ki je lahko škodljivo za zdravje ljudi ali okolje.

TS: Priloga II: Dokazila za vsebinsko oceno skladnosti z načelom, da se ne škoduje bistveno, v okviru dela 2 kontrolnega seznama

Države članice se lahko, kadar je to koristno, [pri zagotavljanju vsebinske ocene skladnosti](#) ukrepa z načelom, da se ne škoduje bistveno, v okviru dela 2 kontrolnega seznama [oprejo na spodnji \(neizčrpani\) seznam podpornih elementov dokazov](#).

Medsektorska dokazila

- Upošteval se je veljavni del okoljske zakonodaje EU (zlasti okoljske presoje), poleg tega pa so bila izdana zadevna dovoljenja.
- Ukrep vključuje elemente, ki od podjetij zahtevajo, da izvajajo priznani sistem okoljskega upravljanja, kot je EMAS (ali ISO 14001 ali enakovreden), ali da uporabljajo in/ali proizvajajo blago ali storitve, ki so prejeli znak EU za okolje ali drug okoljski znak tipa I.
- Ukrep zadeva izvajanje dobrih okoljskih praks ali doseganje meril odličnosti, določenih v sektorskih referenčnih dokumentih(3), sprejetih v skladu s členom 46(1) Uredbe (ES) št. 1221/2009 o prostovoljnem sodelovanju organizacij v Sistemu Skupnosti za okoljsko ravnanje in presojo (EMAS).
- Pri javnih naložbah ukrep upošteva merila za zelena javna naročila.
- Naložbe v infrastrukturo so bile predmet podnebne in okoljskega preverjanja.

TS: Priloga IV: Ukrepi za energetska učinkovitost v obstoječih stavbah, vključno z zamenjavo ogrevalnih in hladilnih sistemov – Del 1 kontrolnega seznama

Navedite, za katere okoljske cilje v nadaljevanju je potrebna vsebinska ocena skladnosti ukrepa z načelom, da se ne škoduje bistveno	Da	Ne	Utemeljitev, če ste izbrali odgovor „Ne“.
Blažitev podnebnih sprememb	X		
Prilagajanje podnebnim spremembam	X		
Trajnostna raba ter varstvo vodnih in morskih virov		X	Dejavnost, ki jo podpira ukrep, nima pomembnega predvidljivega vpliva na ta okoljski cilj ob upoštevanju neposrednih in primarnih posrednih učinkov v celotnem življenjskem ciklu. Ni ugotovljenih tveganj za poslabšanje okolja, povezanih z ohranjanjem kakovosti vode in vodnim stresom, saj se ne nameščajo vodovodne napeljave ali naprave, ki porabljajo vodo.
Krožno gospodarstvo, vključno s preprečevanjem odpadkov in recikliranjem	X		
Preprečevanje in nadzorovanje onesnaževanja zraka, vode ali tal	X		
Varstvo in ohranjanje biotske raznovrstnosti in ekosistemov		X	Dejavnost, ki jo podpira ukrep, nima pomembnega predvidljivega vpliva na ta okoljski cilj ob upoštevanju neposrednih in primarnih posrednih učinkov v celotnem življenjskem ciklu. Program prenove stavb ne zadeva stavb na območjih, občutljivih glede biotske raznovrstnosti, ali blizu njih (vključno z omrežjem zaščitene območij omrežja Natura 2000, območji na Unescovem seznamu svetovne dediščine, ključnimi območji biotske raznovrstnosti ter drugimi zaščitnimi območji).

TS: Priloga IV: Ukrepi za energetska učinkovitost v obstoječih stavbah, vključno z zamenjavo ogrevalnih in hladilnih sistemov – Del 1 kontrolnega seznama

Navedite, za katere okoljske cilje v nadaljevanju je potrebna vsebinska ocena skladnosti ukrepa z načelom, da se ne škoduje bistveno	Da	Ne	Utemeljitev, če ste izbrali odgovor „Ne“.
Blažitev podnebnih sprememb	X		
Prilagajanje podnebnim spremembam	X		
Trajnostna raba ter varstvo vodnih in morskih virov		X	Dejavnost, ki jo podpira ukrep, nima pomembnega predvidljivega vpliva na ta okoljski cilj ob upoštevanju neposrednih in primarnih posrednih učinkov v celotnem življenjskem ciklu. Ni ugotovljenih tveganj za poslabšanje okolja, povezanih z ohranjanjem kakovosti vode in vodnim stresom, saj se ne nameščajo vodovodne napeljave ali naprave, ki porabljajo vodo.
Krožno gospodarstvo, vključno s preprečevanjem odpadkov in recikliranjem	X		
Preprečevanje in nadzorovanje onesnaževanja zraka, vode ali tal	X		
Varstvo in ohranjanje biotske raznovrstnosti in ekosistemov		X	Dejavnost, ki jo podpira ukrep, nima pomembnega predvidljivega vpliva na ta okoljski cilj ob upoštevanju neposrednih in primarnih posrednih učinkov v celotnem življenjskem ciklu. Program prenove stavb ne zadeva stavb na območjih, občutljivih glede biotske raznovrstnosti, ali blizu njih (vključno z omrežjem zaščitene območij omrežja Natura 2000, območji na Unescovem seznamu svetovne dediščine, ključnimi območji biotske raznovrstnosti ter drugimi zaščitnimi območji).

TS: Priloga IV: Ukrepi za energetska učinkovitost v obstoječih stavbah, vključno z zamenjavo ogrevalnih in hladilnih sistemov – Del 2 kontrolnega seznama

Vprašanja	Ne	Vsebinska utemeljitev
<p><i>Blažitev podnebnih sprememb: ali se pričakuje, da bo ukrep povzročil znatne emisije toplogrednih plinov?</i></p>	<p>X</p>	<p>Ukrep je mogoče uvrstiti na področje intervencije 025 v Prilogi k uredbi o mehanizmu za okrevanje in odpornost s 40-odstotnim koeficientom podnebnih sprememb.</p>
		<p>Ukrep naj ne bi povzročil znatnih emisij toplogrednih plinov, ker:</p> <ul style="list-style-type: none"> — Stavba ni namenjena pridobivanju, skladiščenju, prevozu ali proizvodnji fosilnih goriv. — Program prenove lahko zmanjša porabo energije, poveča energetska učinkovitost, kar lahko privede do znatnega izboljšanja energetske učinkovitosti zadevnih stavb in znatno zmanjša emisije toplogrednih plinov (glej specifikacije ukrepa na strani X načrta za okrevanje in odpornost v naslednji točki spodaj). Kot tak bo prispeval k nacionalnemu cilju letnega povečanja energetske učinkovitosti, določenemu v skladu z direktivo o energetske učinkovitosti (2012/27/EU) in nacionalno določenimi prispevki k Pariškemu sporazumu. — Ta ukrep bo privedel do znatnega zmanjšanja emisij toplogrednih plinov, in sicer po oceni za XX kt emisij toplogrednih plinov na leto, kar ustreza X % nacionalnih emisij toplogrednih plinov iz stanovanjskega sektorja (glej analizo na strani X načrta za okrevanje in odpornost). — Program prenove bo med drugim vključeval zamenjavo ogrevalnih sistemov na premog/nafto s plinskimi kondenzacijskimi kotli: <ul style="list-style-type: none"> — Ti kotli ustrezajo razredu A, kar je nižje od dveh najvišjih razredov energetske učinkovitosti, v katerih je v tej državi članici na voljo znatno število izdelkov. Obravnavane so bile bolj nizkoogljive in učinkovitejše alternative (zlasti toplotne črpalke razredov A++ in A+), vendar zaradi arhitekture stavb, vključenih v program, običajnih toplotnih črpalk ni mogoče namestiti, kondenzacijski kotli razreda A pa so najuspešnejša tehnološko izvedljiva alternativa. — Poleg tega so naložbe v plinske kondenzacijske kotle del širšega programa prenove stavb za energetska učinkovitost v skladu z dolgoročnimi strategijami prenove na podlagi direktive o energetske učinkovitosti stavb in vodijo k znatnemu izboljšanju energetske učinkovitosti. — Poleg namestitve teh kotlov ukrep vključuje tudi namestitev sončnih fotonapetostnih panelov v okviru navedenih prenov stavb. — Da se ne bi oviralo uvajanje nizkoogljivih alternativ, zlasti toplotnih črpalk, po vsej državi članici, bo reforma X tega sklopa (glej stran Y načrta za okrevanje in odpornost) privedla do pregleda relativnih cen goriva.

<p><i>Prilagajanje podnebnim spremembam:</i> ali se pričakuje, da bo ukrep povečal negativen vpliv trenutnega podnebja in pričakovanega prihodnjega podnebja na ukrep sam ali na ljudi, naravo ali sredstva?</p>	X	<p>Fizična podnebna tveganja, ki bi lahko bila pomembna za ta ukrep, so bila ocenjena v okviru analize izpostavljenosti, ki je zajela sedanje in prihodnje podnebje in je pokazala, da bodo stavbe v ciljnem podnebnem pasu izpostavljene vročinskim valovom. Ukrep od gospodarskih subjektov zahteva, da zagotovijo, da so tehnični sistemi stavbe v prenovljenih stavbah optimizirani za zagotavljanje toplotnega udobja stanovalcev tudi pri takšnih ekstremnih temperaturah. Zato ni dokazov za pomembno negativne neposredne in primarne posredne učinke ukrepa v njegovem celotnem življenjskem ciklu na ta okoljski cilj.</p>
--	---	--

KREPITEV PODNEBNE ODPORNOST

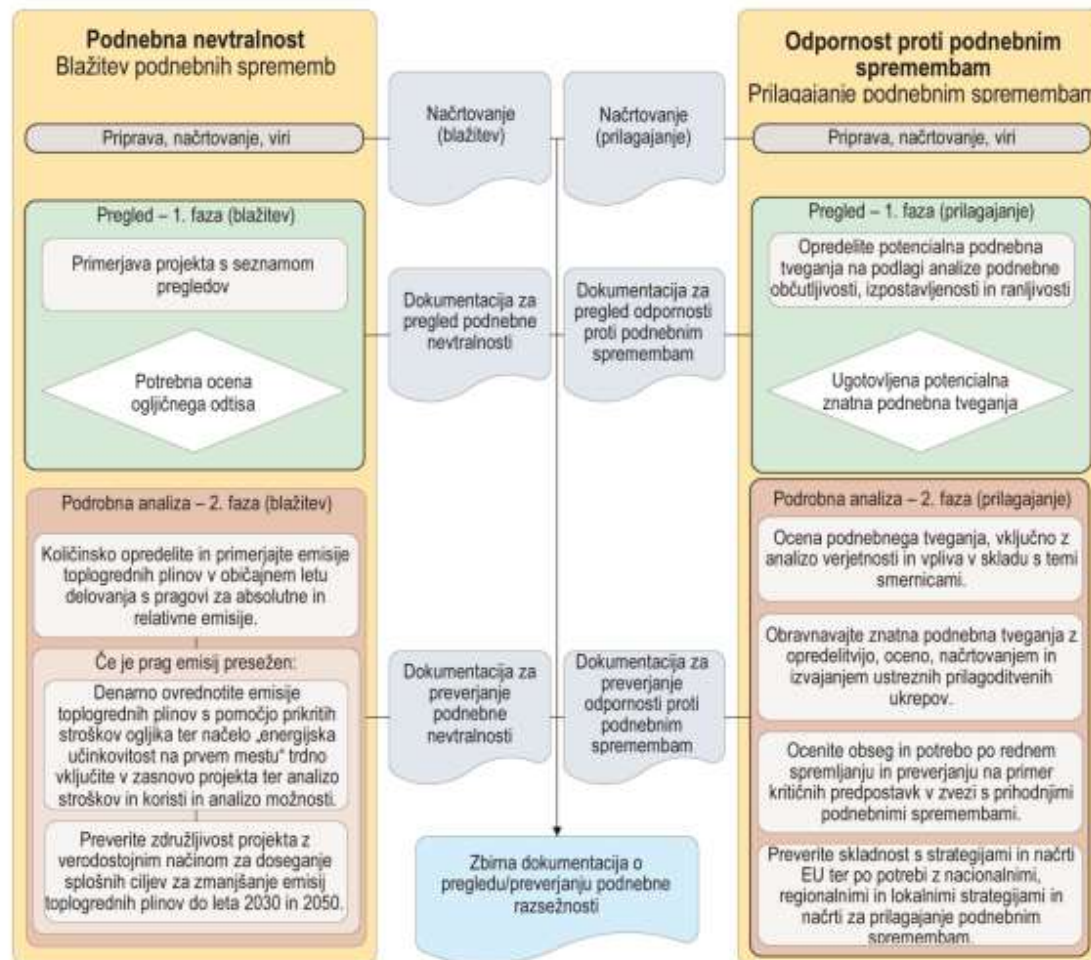
September 2023: Smernice organa upravljanja za krepitev podnebne odpornosti infrastrukture v obdobju 2021–2027 (83.str)
https://evropskasredstva.si/app/uploads/2023/09/Smernice_za_krepitev_podnebne_odpornosti_verzija1_7_9_2023.pdf

Krepitev podnebne odpornosti je proces, ki v razvoju infrastrukturnih projektov vključuje **blaženje podnebnih sprememb** (preverjanje združljivosti projekta s ciljem podnebne nevtralnosti do leta 2050) in **prilagajanje nanje** (zagotavljanje odpornosti infrastrukture na pričakovana podnebna tveganja v njeni življenjski dobi).

Upoštevanje podnebnih sprememb je že bilo zahtevano za velike projekte v programskem obdobju 2014–2020, torej to ni popolnoma nova zahteva. V programskem obdobju 2021–2027 pa se z uredbo o skupnih določbah zahteva **upoštevanje podnebnih sprememb za vse naložbe v infrastrukturo z življenjsko dobo nad pet let, ki so financirane iz skladov EU**. Tehnične smernice za krepitev podnebne odpornosti infrastrukturo opredeljujejo kot širok pojem, ki zajema stavbe, omrežno infrastrukturo ter različne grajene sisteme in premoženje.

Glede na smernice EU ima zagotavljanje podnebne odpornosti dva glavna stebra: blaženje in prilagajanje, ter **dve glavni fazi** za vsakega od teh dveh stebrov, ki sta **pregled in podrobna analiza**.

Slika 5: Sestavine dokumentiranja pri krepitvi podnebne odpornosti, ko se obe fazi (pregled, podrobna analiza) izvajata za oba stebra (blaženje, prilagajanje)

Vir: Evropska komisija (EK), 2021a.